

Nr 243.

Ankom till riksdagens kansli den 13 juni 1940 kl. 11 f. m.

Utlåtande i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående anslag till statens informationsstyrelse för budgetåret 1940/41.

(1:a avd.)

I statsverkspropositionen innevarande år (tredje huvudtiteln, punkt 23, sid. 22) hade Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen att, i avbidan på särskild proposition i ämnet, till statlig informationsverksamhet för budgetåret 1940/41 beräkna ett förslagsanslag av 150,000 kronor.

Sedermera har Kungl. Maj:t i proposition nr 229, under återopande av propositionen bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över utrikesdepartementsärenden för den 5 april 1940, föreslagit riksdagen att till statens informationsstyrelse för budgetåret 1940/41 anvisa dels för avlöningar ett förslagsanslag av 300,000 kronor, dels ock för omkostnader ett förslagsanslag av 100,000 kronor.

Genom beslut den 26 januari 1940 har Kungl. Maj:t upprättat en statens informationsstyrelse för handhavande av uppgifter, som angivas i en samtidigt fastställd instruktion, samt förordnat ordförande och övriga ledamöter i styrelsen, därav en militär ledamot jämte ersättare, ävensom meddelat vissa organisatoriska föreskrifter och avlöningsbestämmelser för styrelsens högre befattningshavare.

Enligt instruktionen åligger informationsstyrelsen att under Kungl. Maj:t handhava ledningen av den särskilda informationsverksamhet, som är erforderlig vid krig eller krigsfara, vari riket befinner sig, eller eljest under utomordentliga av krig föranledda förhållanden, ävensom av den därvid erforderliga övervakningen av alla slags skildringar för allmänheten. Vissa av styrelsens arbetsuppgifter ombesörjas genom utrikesdepartementets pressbyrå. För stödjande av informationsstyrelsens förbindelser med pressen finnes en särskild nämnd, kallad pressrådet, bestående av sex av ministern för utrikes ärendena tillkallade representanter för pressen.

I samband med beslutet den 26 januari har Kungl. Maj:t förordnat, att inom styrelsen skola finnas, förutom ett gemensamt sekretariat, dels en upplysningsavdelning för frågor rörande upplysnings- och propagandaverksamheten inom landet, dels ock en allmän avdelning för frågor rörande övriga styrelsen åvilande arbetsuppgifter — i den mån dessa ej skola ombesörjas av utrikesdepartementets pressbyrå — ävensom frågor rörande styrelsens organisation, ekonomi, lokaler, inventarier o. dyl. Såsom chef för sistnämnda av-

delning fungerar styrelsens vice ordförande, medan upplysningsavdelningen förestås av en av Kungl. Maj:t särskilt förordnad chef.

Inom utrikesdepartementet har upprättats en radioavlyssningsstation, som står under ledning av en utav pressbyråns tjänstemän.

Departementschefen erinrar i detta sammanhang därom, att med stöd av Kungl. Maj:ts beslut den 16 februari 1940 ett avtal träffats med Tidningarnas telegrambyrå, jämlikt vilket ett av byrån till den officiella italienska nyhetsbyråns utsänt ombud ställts till beskickningens i Rom förfogande för vissa uppgifter, mot det att staten bidrager med ett månatligt arvode till ombudet av 1,000 kronor. Denna anordning anses böra medräknas bland de särskilda statliga informationsåtgärder, vilka vidtagits i anledning av krigsförhållandena.

På grundval av hittills föreliggande erfarenheter om medelsåtgången för den i anledning av kriget etablerade särskilda informationsverksamheten samt av uppgifter, vilka lämnats i en från informationsstyrelsen inkommen skrivelse den 20 mars 1940, beräknas medelsbehovet för styrelsen under budgetåret 1940/41 på sätt i propositionen närmare angives och här nedan i huvudsak återgives.

Medelsbehovet till *arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t*, d. v. s. till styrelsens ordförande och ledamöter, chefen för upplysningsavdelningen, ledamöterna av pressrådet och telegrambyråns ombud i Rom, beräknas till sammanlagt 6,300 kronor i månaden eller 75,600 kronor för år.

Avlöningar till övrig personal utgå enligt en av Kungl. Maj:t den 30 mars 1940 fastställd löneplan, omfattande sju lönegrupper.

I samband med löneplanens fastställande bemyndigade Kungl. Maj:t styrelsen att antaga visst antal befattningshavare inom de olika lönegrupperna, och för dessa befattningshavare uppgå arvoden till ett sammanlagt månadsbelopp av omkring 16,025 kronor. Härtill komma de ersättningar å tillhoppa omkring 625 kronor i månaden, som utgå till den mera tillfälligt anställda personalen.

Bland nu ifrågakvarande avlöningskostnader anses vidare böra uppföras dels styrelsens andel i kostnaden för portvakt och ombesörjande av eldning ävensom vissa regelbundet återkommande utgifter för extra vakthållning m. m., tillhoppa omkring 625 kronor i månaden, dels ock ett belopp av åtminstone 800 kronor i månaden till mötande av icke på förhand beräkneligt behov av extra arbetskrafter, semestervikarier o. dyl. Till avlöningar till den av styrelsen antagna personalen skulle sålunda erfordras sammanlagt 18,075 kronor eller för helt år 216,900 kronor.

Såsom avlöningskostnader borde slutligen uppföras *arvoden till sakkunniga* med 500 kronor i månaden, d. v. s. för helt år 6,000 kronor.

Informationsstyrelsens avlöningskostnader under budgetåret 1940/41 skulle sålunda utgöra tillhoppa ett belopp av 298,500 kronor, lämpligen avrundat till 300,000 kronor.

Styrelsens *omkostnader* fördelade sig på reseersättningar, expenser och

publikationstryck. Till reseersättningar borde icke böra beräknas lägre belopp än 300 kronor i månaden. De månatliga expenskostnaderna syntes böra upptagas med åtminstone 6,900 kronor, vilket belopp specificerats i propositionen.

Slutligen syntes ett belopp av 1,100 kronor i månaden böra beräknas till publikationstryck. Detta belopp vore i sin helhet avsett att täcka tryckningskostnaderna för informationsstyrelsens tidskrift.

Med utgångspunkt från ovan angivna månatliga omkostnadsbelopp beräknades informationsstyrelsens omkostnader för budgetåret 1940/41 till i avrundat belopp 100,000 kronor.

Om kostnadsberäkningarna har informationsstyrelsen uttalat, att de måste bli i hög grad approximativa med hänsyn tagen till vissa av styrelsen angivna förhållanden.

Departementschefen har för egen del i anförandet anfört följande.

Det informationsstyrelsen genom dess instruktion givna uppdraget innefattar mångskiftande arbetsuppgifter. För verksamheten har tillskapats en organisation anpassad efter det nuvarande lägets krav. Med utgångspunkt härifrån torde anslagsmedlen för nästa budgetår — lämpligen fördelade på ett förslagsanslag till avlöningar och ett förslagsanslag till omkostnader — böra beräknas. Emellertid har man att räkna med att förhållandena i fortsättningen kunna nödvändiggöra en utvidgning av verksamheten med därav betingad utbyggnad av organisationen. Det torde få ankomma på Kungl. Maj:t att härutinnan vidtaga erforderliga åtgärder, även om anslagen därigenom skulle komma att i väsentlig mån överskridas.

Utskottet vill erinra därom, att 1939 års urtima riksdag på förslag av Kungl. Maj:t anvisade ett anslag av 50,000 kronor för statlig informationsverksamhet. I sin skrivelse underströk riksdagen vikten av att förvaltningsorganisationen icke gavs större omfattning än nödvändigt.

I den nu föreliggande propositionen har Kungl. Maj:t äskat ett anslag av 400,000 kronor till informationsverksamhet, av vilket belopp 300,000 kronor äro avsedda för avlöningar och 100,000 kronor för omkostnader.

Ehuru utskottet väl inser betydelsen av den uppgift, som en statens informationstjänst har att fylla under nu rådande förhållanden, har utskottet icke kunnat undgå att hysa betänkligheter mot de avsevärt ökade anslagskrav, som nu framställts för informationsstyrelsens fortsatta verksamhet, kray, som ytterligare stegras genom en i dessa dagar skedd utvidgning av styrelsens verksamhet. Framhållas må att här är fråga om ett av den nuvarande krisen betingat organ, varför största försiktighet är tillrådlig, då det gäller organisationens omfattning och utbyggnad. Det bör därför redan nu klart utsägas, att i fråga om anställningsförhållandena för den till informationsstyrelsen knutna personalen några ordinarie tjänster icke böra ifrågakomma. Det vill förefalla utskottet, som närmare tagit del av informationsstyrelsens arbete och organisationsplaner, som om en begränsning av kostnaderna för informationsstyrelsens verksamhet, bland annat, skulle kunna åstadkommas genom att, i den mån nya arbetsuppgifter kräva tillgodoseende, omläggning i inskränkande syfte vidtages beträffande arbetsformerna i frå-

Utskottet.

ga om andra avsnitt av verksamheten. Utskottet är av den uppfattningen, att vissa av de uppgifter, som nu ingå i styrelsens arbete, skulle kunna väsentligt begränsas utan att det statsintresse, som informationsstyrelsen har att tillgodose, därigenom eftersättes. Vad särskilt gäller den övervakning av pressen, som nu ingår i informationsstyrelsens arbetsuppgifter och varmed äro förbundna olägenheter av skilda slag såväl för pressen som för informationsstyrelsen, torde enligt utskottets mening nyttan och lämpligheten av denna verksamhet till vissa delar kunna dragas i tvivelsmål. Det synes kunna ifrågasättas, huruvida icke informationsstyrelsens förbindelser med pressen huvudsakligen böra ske i form av informationer, varigenom förhållandet mellan styrelsen och pressen skulle mera få karaktären av samarbete än av kontroll, vilket torde få anses framstå som ett önskemål. I samband härmed torde en omarbetning av den för informationsstyrelsen gällande instruktionen böra ske.

Departementschefen har i propositionen uttalat, att en utvidgning av verksamheten med därav betingad utbyggnad av organisationen vore att förvänta. I fråga om denna utvidgning, som på sätt ovan framgår redan nu delvis ägt rum, har utskottet genom sitt ovan gjorda uttalande velat framhålla önskvärdheten av att den statliga verksamhet, varom här är fråga, planlägges och bedrivs efter ändamålsenliga arbetsformer och att statens kostnader för ändamålet i görligaste mån begränsas. Under återopande av det anförda får utskottet, som tillstyrker de i föreliggande proposition äskade medelsanvisningarna, hemställa,

att riksdagen må under tredje huvudtiteln till *Statens informationsstyrelse* för budgetåret 1940/41 anvisa:

- a) för *Avlöningar* ett förslagsanslag av 300,000 kronor;
- b) för *Omkostnader* ett förslagsanslag av 100,000 kronor.

Stockholm den 13 juni 1940.

På statsutskottets vägnar:

PER GUSTAFSSON.

Vid förestående ärendes slutbehandling inom utskottet hava närvarit:

från första kammaren: herrar *Gustafsson* i Benestad, *Nilsson* i Malmö, *Johansson* i Fredrikslund, *Oscar Olsson*, *Asplund*, *Bergström*, *Andrén*, *Ström* i Lidköping, *Heiding*, *Lindström*, *Sandorf* och *Ohlin*; samt

från andra kammaren: herrar *Jansson* i Falun, *Magnusson* i Skövde, *Törnkvist*, *Svensson*, *Eriksson* i Stockholm, *Danielsson*, *Persson* i Falla, *Andersson* i Prästbol, *Ward*, *Bergström*, *Hansson* i Rubbestad och *Viklund*.